

Emakeeleolümpiaad (meedia teema)

meedia - tuleneb ladinakeelsest sõnast media, mis tähendab vahendust.

žanr - ajakirjanduse alaliik (prantsuse k sõnast genre, mis tähendab liiki)

uudisväärtus - ajakirjanduses tegeldakse teatud teemadega, teised teemad jäetakse kõrvale (näit pole mõtet tegelda küsimusega, kust sai alguse jõulukuuse traditsioon);

metafoorne keelekasutus - lauses pole tegijat tegelikult olemas, näit "Puugihammustus hakkab piirama doonoriks minekut"; "Murdunud suusakepp kukutas sportlase konkurentsist" (tegelikult ei saa ju suusakepp ise midagi kukutada). "Lennuk tappis reisijad" - lennuk ise ei saa kedagi tappa. ideoloogia - poliitika, mis kajastab mingi huvigrupi (näiteks põllumehed, parempoolsete vaadetega inimesed jne) huve;

loomulikustumine - alguses veider keelekasutus muutub loomulikuks, kui seda pikalt ajakirjanduses tarvitada;

vaatepunkt - kust keegi kirjutaja probleemi vaatab;

intertekstuaalsus - üks tekst võib olla teise sees, võidakse tsiteerida teist teksti - näit "Tõe ja õiguse" romaanis võib leiduda ka lauseid Piiblist, ka õpilaste kirjandites võib teksti olla raamatutest, filmidest;

umbisikustamine (ajakirjanduses) - "Väidetakse, et..." "Arvatakse, et elektri hind tõuseb..." Pole öeldud, kes arvab, kes väidab.

manipuleeriv keelekasutus ajakirjanduses - näit. "Meie kui õpetajad arvame..." (Keegi pole kirjutajale andnud õigust rääkida kõigi õpetajate nimel);

tekst - kirja pandud lugu;

diskursus - viis, kuidas millestki räägitakse;

sümbol - piltlik märk, mis näitab midagi (näiteks kaks sõrme tähendab "Victory", võit).

narratiiv - lugu, milles on sündmused ja tegelased;

Tekstid nagu kirjandidki jagunevad kirjeldavateks, jutustavateks, põhjendavateks.

uudis - uudne lugu mingist sündmusest, alati lühike ja erapooletu, kui uudis on konfliktist, siis konflikti mõlemad osapooled saavad sõna;

Kõvad uudised räägivad võimust, pehmed uudised näit kultuurist

arvamuslugu - kellegi arvamus, hea oleks, kui tugineks faktidele (muidu kaevataks toimetuse kohtusse);

juhtkiri - lühike arvamuslugu, mis väljendab kogu toimetuse seisukohta;

intervjuu - üks inimene küsib ja teine vastab;

reklaam - kliendi poolt kinni makstud tekst, mis kajastab reklaamiandja (kliendi) huve;

reportaaž – lõbus ja piltlik ülevaade sündmuspaigast (näit. raadios);

feature – isikulugu mingist värvikast inimesest, ka tema elustiilist. Ajakirjanik tuleb talle külla ja kirjeldab näiteks ka tema kodu ja koera.

süžee - kõik sündmused ajalises järjekorras;

koomiks - ülevaatlik pildiseeria, millel on süžee;

lead ehk sissejuhatud - lühike sissejuhatuse uudisel, mis on väga lihtne (lakooniline) - inimesel ei ole aega pikalt lugeda;

pealkiri - veel lakoonilisem, võtab ühte lausesse kokku kogu artikli sisu (lugejal ei ole aega, ta vaatab tihti vaid pealkirju);

"väravavahid" (gatekeepers) - ajakirjanduses nimetatakse metafoorselt toimetajaid, kes ei lase läbi igasugust informatsiooni, osa pakutud kaastöid peetakse kinni ja läbi lastakse see, mis on põnev (nagu väravavahid teevad);

Pilt ja tekst mõjuvad koos. Näiteks teksti juurde, mille pealkiri on "Sotsiaaldemokraatlik erakond on teiste parteide puudel" sobiks juurde puudli pilt;

peidetud sõnumid - näiteks karikatuur "Sitta kah!" 1987. aasta ajalehes Sirp ja Vasar. Mõeldud oli üht, aga joonistatud teist (allegooria). Tähtsusest said aru need, kes pidid saama. Teised ei saanud.

tsitaat - tsiteeritakse üht teist teksti;

refereering - antakse ühest teisest tekstist ülevaade;

parafras - antakse midagi edasi teises sõnastuses, näiteks "Nagu juba Koidula teretas Eestimaa poegi..."

allusioon - vihje kas kirjandusteosele või faktile (näit Juuda tegu, Tootsi taskud);

Teksti puhul tuleb küsida, "kelle huvides on see tekst", "mida tekstis idealiseeritakse"?

MÕJUTUSVAHENDEID MEEDIAS

Vandenõuteooria: keegi salapärase jõud (näiteks vabamüürlased) tõmbavad niite, et meie elu halvaks keerata.

Idealiseerimine: seksikas, näeb kuum välja, laheda lõikega kleidid, kompu jne (näit naistele mõeldud elustiiliajakirjades). Ärimeestele serveeritakse intervjuudes arvude keelt, naistele püütakse kirjutada tunnetest, kodust ja moodidest.

...

On olemas avatud ja suletud registrid. Avatud registrisse kuuluvad mõnusad argivestlused, suletud registrisse näit. ametlikud dokumendid.